

Ympäristönäytteenottajien sertifiointijärjestelmä

28.3.2003 Vantaa

Pertti Heinonen

Suomen ympäristökeskus
pertti.heinonen@ymparisto.fi

YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN ASETTAMAT LAATUVELVOITTEET

- Lain 108§:n mukaan ”ympäristönsuojelulain täytäntöönpanon edellyttämät mittaukset, testaukset, selvitykset ja tutkimukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin”
- ”Yksityiskohtaisemmin näistä asioista tullaan säätämään ympäristöministeriön asetuksella”
(on vielä valmisteilla YM:ssä)

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointijärjestelmä

- Sertifiointitoiminta on järjestetty vuodelta 1990 peräisin olevan SFS-EN 45013 standardin mukaisesti ottaen huomioon
- ISO asiakirja-luonnos "General requirements for bodies operating certification schemes for persons" (ISO 2001) ja
- EAC:n asiakirja EAC/G4 (Guidelines on the Application of EN 45013)

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi: Erikoispatvyyden alat

- 1) **Vesi** ja **vesistönäytteet** (koskee näytteenottoa talousvedestä, jätevesistä, vesistöistä ja pohjavedestä)
- 2) **Näytteet maaperästä ja kiinteistä jätteistä** (koskee näytteenottoa maaperästä, kaatopaikoilta ja pohjavedestä)
- 3) **Kaasumaiset näytteet** (koskee näytteenottoa ja mittausta päästöistä ulkoilmaan, ulkoilmasta ja laskeumasta sekä erityisesti myös kaatopaikkakaasuista)
- 4) **Eliöstönäytteet** (koskee kasvillisuus- ja eläimistönäytteiden ottamista ja niiden kenttäkäsittelyä luonnon eri osista, kuten vesistä, metsistä, pelloilta jne.)
- 5) **Ympäristömittaus ja –havainnointi** (koskee havaintojen ja mittausten tekemistä mm. metsien arvioinnin yhteydessä terrestrisestä ympäristöstä sekä hydrologisen seurannan yhteydessä vesivaroista).

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointijärjestelmä

- Sertifiointilautakunta on päättänyt pätevyystodistuksen myöntämisperusteista 20.11.1998. Päätöstä on muutettu 27.2.2001 ja uusi päätös on tullut voimaan 1.3.2001
- Päätös on luettavissa myös internetissä osoitteessa:
<http://www.vyh.fi/palvelut/sertifi/index.htm>
- Perusteet on jaettu taitovaatimukseen ja tietovaatimukseen.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Taitovaatimukset

- Taitovaatimusten täyttämisen perusedellytyksenä on ohjauksessa tapahtunut päätoiminen tai muuten säännöllisesti toistunut ympäristönäytteenotto □ tai ympäristömittaus □ ja □ havainnointitehtävien hoitaminen vähintään kahden vuoden ajan viimeisten viiden vuoden aikana.
- Hakijan edellytetään toimineen tästä ajasta vähintään vuoden sillä erikoisalalla, jolla hakija haluaa pätevyytensä varmistaa.
- Työnantajan tulee lausunnollaan varmentaa hakijan toimiminen edellä kuvatulla tavalla ympäristönäytteenotto □ tai ympäristömittaus □ ja □ havainnointitehtävissä.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Tietovaatimukset

- Tietovaatimusten täyttämisen edellytyksenä on, että pätevyystodistuksen hakija on suorittanut sertifiointilautakunnan hyväksymän peruskurssin ja hakemuksessaan esittämänsä erikoistumisalan kurssin sekä läpäissyt hyväksyttävästi näihin kursseihin liittyvät erilliset kuulustelut.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Velvoitteet toiminnalle näytteenottajana

- Pätevyystodistuksen haltijan tulee näytteenotto- tai ympäristömittaus- ja -havainnointitoiminnassaan noudattaa sellaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja, jotka osaltaan varmistavat tuotettavan tiedon luotettavuuden
- Pätevyystodistuksen haltija on velvollinen tuomaan työnantajansa tietoon ne puutteet ja epäkohdat, jotka liittyvät näytteenoton tai ympäristömittaus- ja -havainnointitoiminnan toimintaedellytyksiin ja joiden korjaamisesta hän ei itse voi päättää.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Mahdolliset valitukset

- Pätevyystodistus on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Todistuksen voimassaoloaikana todistuksen haltijan tulee kirjata kaikki pätevyystodistuksen alaan kuuluvat, toimistaan saamansa valitukset ja saattaa ne esimiehensä tietoon.
- Todistuksen haltija on velvollinen toimittamaan pyydettyä tiedon näistä valituksista sertifiointielimelle.
- Hänen tulee toimittaa myös muut sertifiointilautakunnan edellyttämät ja sertifiointielimen pyytämät selvitykset.
- Nämä selvitykset voivat koskea todistuksen haltijan toimintaa pätevyystodistuksen mukaisissa tehtävissä ja hänen osallistumisestaan alan koulutukseen.
- Selvityspyyntöihin vastaaminen on eräs edellytys sille, että pätevyystodistuksen voimassaoloa voidaan aikanaan jatkaa.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Yhteydenpito näytteenottajiin

- Laadukkaaseen näytteenottoon sitoutumisen varmistamiseksi sertifiointielin pitää yhteyttä pätevyystodistuksen haltijaan kirjeitse vähintään kerran vuodessa.
- Yhteydenpitoon sisältyy pätevyystodistuksen haltijoiden informoiminen mm. sertifiointitoiminnassa tapahtuneesta kehityksestä ja kehityssuunnitelmista, toiminnan mahdollisista muutoksista, näytteenottoon liittyvästä koulutustoiminnasta sekä näytteenottoa, mittausta ja havainnointia käsittelevistä uusista julkaisuista.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi Pätevyystodistuksen uusiminen

- Pätevyystodistus on voimassa viisi vuotta kerrallaan.
- Mikäli pätevyystodistuksen haltija on vähintään puolet pätevyystodistuksen voimassaoloajasta päätoimisesti tai muuten säännöllisesti toiminut ympäristönäytteenotto- tai ympäristömittaus- ja -havainnointitehtävissä sekä
- osallistunut mainittuna voimassaoloaikana sertifiointielimen hyväksymään ylläpitokoulutukseen
- sertifiointielin jatkaa hakemuksesta pätevyystodistuksen voimassaoloa edelleen viideksi vuodeksi.

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi

Ylläpitokoulutus

- Ylläpitokoulutusta on hankittava todistuksen voimassaoloaikana yhteensä **vähintään 30 tunnin** ajan eli noin yksi päivä vuodessa
- Ylläpitokoulutukseen tulee kuulua **opetusta niin yleisesti näytteenottoon liittyvistä asioista kuin myös pätevyystodistukseen merkityn erikoispätevyyden alalta.**
- Jos hakija haluaa osoittaa pätevyytensä jollakin muulla kuin pätevyystodistukseen merkityllä erikoispätevyyden alalla, hänen tulee ylläpitokoulutuksen lisäksi suorittaa tätä erikoistumisalaa koskeva kurssi (10 tuntia) siihen liittyvine kuulusteluineen

Ympäristönäytteenottajien henkilösertifiointi Ylläpitokoulutus

- **Ylläpitokoulutukselle ei ole haluttu niin suurta statusta kuin niille kursseille, joita edellytetään todistusta ensi kertaa haettaessa. Ylläpitokoulutuksen ohjelmia ei käsitellä sertifiointilautakunnassa.**
- **Kouluttajille ei aseteta rajoituksia (perus- ja erikoistumiskurssien järjestäjät, ammatilliset yhteisöt ja järjestöt, työpaikkakoulutus, yliopistolliset luentosarjat....)**
- **Päätöksen mukainen (jatkuva) osallistuminen alan koulutukseen keskimäärin yhden päivän ajan vuodessa osoittaa aktiivista halua säilyttää ammattitaitonsa.**
- **Koulutuspäivien ohjelmat (mm. päivämäärä, kesto, luennoitsijat) kelpaavat tositteiksi ylläpitokoulutuksesta.**
- **Ylläpitokoulutuksen ”hyväksyminen” tapahtuu tavallaan todistusta uudelleen haettaessa ja pätevyystodistuksen muiden edellytysten arvioinnin yhteydessä.**

Tilanne 28.3.2003

- **Ensimmäiset todistukset (9 kpl) hyväksyttiin 20.4.1999**
- **Todistuksia myönnetty tähän mennessä 307 henkilölle**
- **Suurin osa (yli 50 %) todistuksen suorittaneista valtion palveluksessa, seuraavan ryhmän muodostavat konsultit (n. 30 %), teollisuudessa töissä noin 30 sertifioitua näytteenottajaa, kunnista ollut vähäisin osallistuminen.**
- **Toiminnalle on haettu Mittatekniikan keskukselta akkreditointihyväksyntää.**
- **Akkreditointi tullaan toteuttamaan eurooppalaisen standardin mukaisesti.**
- **Ensimmäinen todistuksen uusimishakemus on odotettavissa helmikuussa 2004, pääosan tullessa käsittelyyn vuosina 2005 ja 2006.**